

FRÁSÖGN*af fundi Evrópuráðsþingsins í Strassborg 20.–24. júní 2011*

Af hálfu Íslandsdeildar Evrópuráðsþingsins sóttu fundinn Lilja Mósesdóttir formaður, Mörður Árnason varaformaður og Birkir Jón Jónsson, auk Kjartans Fjeldsted ritara. Meðal helstu mála á dagskrá þingsins voru umsókn marokkóska þingsins um stöðu sérstaks samstarfsaðila Evrópuráðsþingsins á sviði lýðræðis (e. *Partner for Democracy*), staða mála í Túnis, Sýrlandi og í Líbýu, málefni flóttamanna, umbætur á starfi Evrópuráðsþingsins, aukin þátttaka kvenna í samfélagslegri ákvarðanatöku, hlutverk þjóðþinga í vernd mannréttinda og atvinnuleysi meðal ungmenna.

Lilja Mósesdóttir formaður tók til máls fyrir hönd flokkahóps sameinaðra evrópskra vinstrimanna í umræðu um aukna þátttöku kvenna í samfélagslegri ákvarðanatöku. Í máli hennar kom m.a. fram að efnahagskreppan á Íslandi hefði verið ákveðið tækifæri til að auka hlut kvenna í ábyrgðarstöðum og ákvarðanatöku. Samstaða hefði m.a. náðst á þingi um að innleiða í lög 40% kynjakvóta í stjórnnum fyrirtækja með fleiri en 50 starfsmenn á árinu 2013. Lilja harmaði hins vegar að vegna niðurskurðar á fjárlögum hefði jafnframt þurft að lækka hámarksupphæð fæðingarorlofsgreiðslna verulega, sem dregið hefði úr nýtingu fedra á fæðingarorlofi. Í ályktun þingsins eru aðildarríkin hvött til að innleiða 40% kynjakvóta í stórum fyrirtækjum og opinberum stofnunum og hvetja önnur fyrirtæki og félagsamtök til að gera slíkt hið sama, líkt og gert hefur verið á Íslandi og í Noregi.

Málefni arabaheimsins voru ofarlega á baugi á þinginu og bar þar einna hæst umsókn marokkóska þingsins um sérstakt lýðræðissamstarf við Evrópuráðsþingið. Er Marokkó fyrsta ríkið til að leggja fram slíka umsókn síðan þessi samstarfsleið var sett á fót árið 2009 og ávörpuðu forsetar beggja deilda marokkóska þingsins Evrópuráðsþingið af þessu tilefni. Fram kom í umræðum um umsóknina að þó að Marokkó ætti enn nokkuð í land á sviði lýðræðis og verndar mannréttinda, t.a.m. hvað varðar lagalega stöðu konungdæmisins og Vestur-Sahara, hefðu þó umtalsverðar umbætur farið fram í landinu undanfarin ár. Vilji marokkóska þingsins til að taka upp samstarf við Evrópuráðsþingið bæri vott um raunverulega viðleitni ríkisins til að innleiða frekari umbætur á sviði lýðræðis og mannréttinda og því væri rétt að verða við beiðni þess um samstarf. Árangur af samstarfinu yrði metinn að tveimur árum liðnum. Þess má geta að þjóðarráð Palestínu hefur einnig sótt um að taka þátt í samstarfinu við Evrópuráðsþingið og verður umsókn þess tekin fyrir á fundi þingsins í október nk.

Einnig fór fram utandagskrárumræða um stöðu mála í Sýrlandi og Líbýu en í henni tók Mörður Árnason varaformaður þátt. Í máli hans kom m.a. fram að á Íslandi sem annars staðar hefðu vaknað ýmsar spurningar um aðgerðir NATO í Líbýu. Þegar jafn mikilvægt land og Ítalía og fráfarandi formaður arababandalagsins, Amr Moussa, kölluðu eftir vopnahléi og samningaviðræðum væri ekki laust við að efasemdir vöknudum um áframhaldandi aðgerðir. Rétt væri að endurskoða forgangsröðun þegar kæmi að stuðningi Evrópu við lýðræðisvakninguna í arabaheiminum. Meðan fé væri ausið í hernaðaraðgerðir í Líbýu fengist lítið fé til uppbyggingar í Túnis og víðar þar sem þess væri brýn þörf. Menn hlytu nú að líta til þess að gera hlé á hernaðaraðgerðum í Líbýu og leitast við að leysa átökin með samningaviðræðum.

Þá afgreiddi Evrópuráðsþingið ályktun um umbætur á starfi þingsins, en nefnd undir forsæti Jean-Claude Mignon, formanns frönsku landsdeildarinnar, hefur unnið að þeim undanfarið ár. Meðal helstu breytinga má nefna að efnahagsnefnd, félagsmálanefnd og umhverfisnefnd verða sameinaðar í eina nefnd félagsmála, heilbrigðismála og sjálfbærrar þróunar. Í ljósi þeirrar breytingar verða fjárreiður Evrópuráðsins færðar til reglunefndar og málefni OECD og Endurreisnar- og þróunarbanka Evrópu (EBRD) til stjórnmalanefndar.

Ákveðið var að hver þingið geti framvegis aðeins setið í tveimur nefndum. Breytingarnar taka gildi við upphaf fyrsta fundar þingsins í janúar 2012.

Fram fóru umræður um nýútkomna skýrslu vitringanefndar Evrópuráðsins „*Living together in the 21st century – combining diversity and freedom in 21st century Europe*“. Skiptar skoðanir voru um skýrsluna en samhljómur var þó um að Evrópa stæði frammi fyrir ákveðinni leiðtogaáhrifum, sem birtist í því að fjölmenningsambúðunin ætti sér sífellt færri málsvara. Hvatti þingið stjórnáhrifamenn í álfunni til að berjast harðar gegn vaxandi útlendingahatri og kynþáttafordómum, sem birst hafa m.a. í auknu fylgi stjórnáhrifafla sem ala á slíku. Í ályktun þingsins segir að ekki sé hægt að ætlast til að þeir sem kjósi að flytja löglega til annars lands skilji sína eigin menningu eftir í upprunalandinu. Hins vegar beri þeim að sýna viðleitni til að aðlagast hinu nýja samfélagi, t.d. með því að læra tungumálið og afla sér þekkingar og skilnings á menningu þess auk þess að virða lýðræði, mannréttindi, þ.m.t. réttindi kvenna, og réttarríkið. Í ályktuninni er jafnframt lagt til að haldið verði árlegt málþing gegn öfgastefnu og aðildarríkin hvött til að til að gera þegnum sínum betur kleift að kynna sér menningu innflytjendahópa.

Árleg mannréttindaverðlaun Evrópuráðsþingsins féllu að þessu sinni í skaut rússnesku félagasamtanna Nefndar gegn pyntingum (r. *Komitet Protiv Pytok*). Samtökin hafa rannsakað pyntingar í norðanverðum Kákasus-fjöllum og barist fyrir réttlæti fyrir þólandur.

Víktor Janúkóvítsj, forseti Úkraínu, ávarpaði þingið sem formaður ráðherraefndar Evrópuráðsins en Úkraína tók við formennskunni í maí sl. Réttindi barnsins, stuðningur við mannréttindi og staðbundið lýðræði eru forgangsmátriði formennskunnar en auk þess leggur formennskan áherslu á að styðja við þær umbætur sem nú standa yfir á starfi Evrópuráðsins. Hvað varðar innri málefni Úkraínu sagði forsetinn meðal annars að þróun sambandsins við Evrópu væri eitt af helstu forgangsmátriðum ríkisstjórnar sinnar ásamt nánari tengslum við Rússland. Þá gerði forsetinn grein fyrir þeim umbótum sem staðið hafa yfir í landinu undanfarið ár, en ný lögjöf hefur verið sett á ýmsum sviðum, t.a.m. hvað varðar kosningar, aðgang að opinberum upplýsingum og spillingu. Sagði forsetinn að baráttan gegn spillingu væri eitt af forgangsmátriðum sínum en viðleitni í þá átt mætti andstöðu sumra einstaklinga sem hagnast hefðu á þjófnáði á opinberum eignum undir fyrri ríkisstjórnnum.

Meðal annarra háttsettra gesta sem ávörpuðu þingið að þessu sinni má nefna Sersj Sargasían, forseta Armeníu, Nikolaí Mladenov, utanríkisráðherra Búlgaríu, og Sabine Leutheusser-Schnarrenberger, dómismálaráðherra Þýskalands.

Þá fór fram umræða um hlutverk þjóðþinga í að tryggja vernd mannréttinda í aðildarríkjum Evrópuráðsins. Í ályktun þingsins kemur fram að þjóðþingin geti leikið mikilvægt hlutverk, t.d. með hlutverki sínu í lagasetningu, staðfestingu alþjóðsamninga og eftirliti með framkvæmdavaldinu. Þjóðþingin eru t.a.m. í lykilstöðu til að tryggja framfylgni dóma mannréttindadómstóls Evrópu og er bent á þjóðþingin í Bretlandi, Þýskalandi, Hollandi, Finnlandi og Rúmeníu hafa sett up nefndir til að hafa eftirlit með framfylgni dóma mannréttindadómstólsins.

Á blaðamannafundi í tilefni af alþjóðlegum degi flóttamanna tilkynnti Mevlüt Çavusoglu, forseti Evrópuráðsþingsins, að þingið hefði ákveðið að hefja rannsókn á atviki sem átti sér stað hinn 8. maí sl. þar sem um sextíu flóttamenn frá Norður-Afríku létu lífið þegar bát þeirra hvolfdi í Miðjarðarhafinu. Eitt megintilefni rannsóknarinnar eru fregnir um að herskip á svæðinu hefðu hundsáð ítrekaðar beiðnir flóttamannanna um aðstoð.

Loks ræddi þingið þá stöðu sem uppi er í álfunni hvað varðar atvinnuleysi meðal ungmenna. Í ályktuninni er bent á að atvinnuleysi meðal ungmenna sé tvöfalt meira en meðal annarra aldurshópa og sé nú að meðaltali um 20%. Aðildarríkjum beri skylda til að bregðast við með afgerandi hætti enda sé ungt fólk sérstaklega viðkvæmt þegar kemur að áhrifum atvinnuleysis. Er ýmsum tilmælum beint til aðildarríkja Evrópuráðsins, m.a. að styrkja tengsl milli menntastofnana og atvinnulífsins, auka fjárframlög til atvinnumiðlana og bjóða atvinnurekendum upp á fjárhagslega hvata til að ráða til sín ungt fólk.

Eftirfarandi ályktanir, álit og tilmæli voru samþykkt á þinginu:

- Ályktun 1817 um útgjöld Evrópuráðspingsins fyrir fjárhagsárið 2012-2013.
- Ályktun 1818 um beiðni marokkóska þingsins um lýðræðissamstarf við Evrópuráðsþingið.
- Ályktun 1819 um ástandið í Túnis.
- Ályktun 1820 um hælisleitendur og flóttamenn: sameiginleg ábyrgð Evrópu.
- Ályktun 1821 um stöðvun og björgun hælisleitenda, flóttamanna og óreglulegra innflytjenda á sjó.
- Ályktun 1822 um umbætur á starfi Evrópuráðspingsins.
- Ályktun 1823 um hlutverk þjóðþinga í vernd mannréttinda í Evrópu.
- Ályktun 1824 um hlutverk þjóðþinga í styrkingu og þróun félagslegra réttinda í Evrópu.
- Ályktun 1825 um aukinn hlut kvenna í samfélagslegri ákvarðanatöku.
- Ályktun 1826 um aukið lýðræði með lækkingu kosningaaldurs í 16 ár.
- Ályktun 1827 um framvindu eftirlitsferlis Evrópuráðspingsins (júní 2010–maí 2011).
- Ályktun 1828 um að stemma stigu við minnkandi atvinnuþátttöku ungs fólks.
- Tilmæli 1972 um ástandið í Túnis.
- Tilmæli 1973 um hælisleitendur og flóttamenn: sameiginleg ábyrgð Evrópu.
- Tilmæli 1974 um stöðvun og björgun hælisleitenda, flóttamanna og óreglulegra innflytjenda á sjó.
- Tilmæli 1975 um að lifa saman á 21. öldinni: eftirfylgni við skýrslu vitringahóps Evrópuráðsins.
- Tilmæli 1976 um hlutverk þjóðþinga í styrkingu og þróun félagslegra réttinda í Evrópu.
- Tilmæli 1977 um aukinn hlut kvenna í samfélagslegri ákvarðanatöku.
- Tilmæli 1978 um gerð evrópskrar rammaáætlunar um réttindi ungmenna.
- Álit 281 um fjárhagsáætlun og forgangsmál Evrópuráðsins fyrir fjárhagsárið 2012–2013.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu <http://assembly.coe.int>.